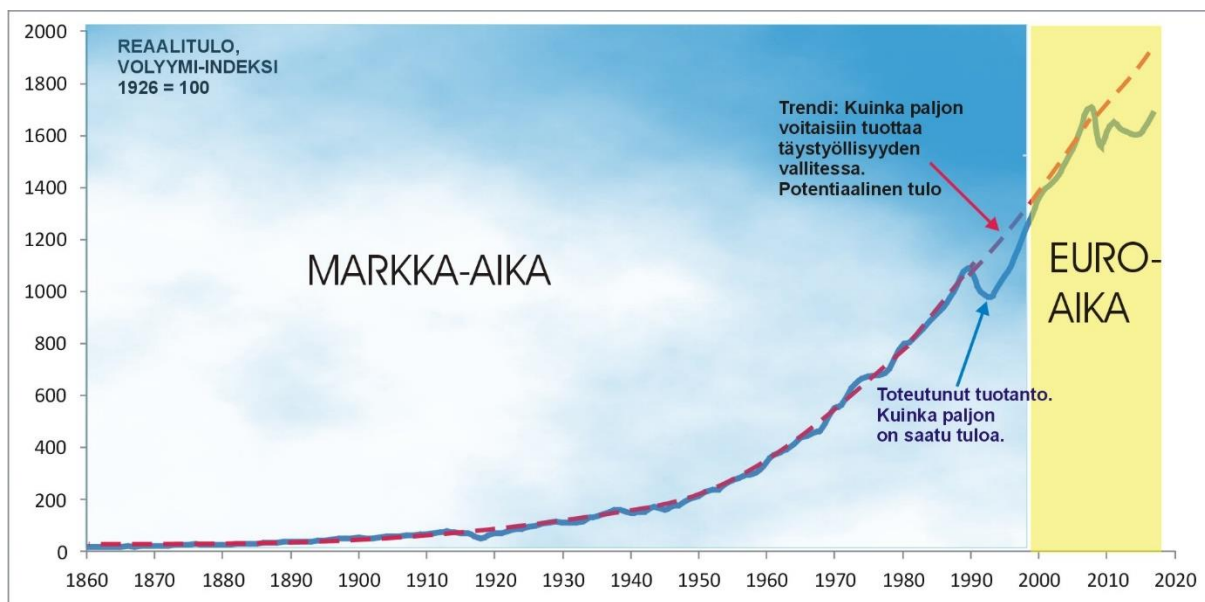

SUOMI ON EUROLOUKUSSA. MILLÄ PERUSTEILLA PÄÄTÖS EUROON LIITTYMISESTÄ TEHTIIN JA KETKÄ SUOMEN VEIVÄT EUROON?

Puuhattiin päätöstä euroon liittymisestä. Eräs kollega tuli neuvonpidosta kansantaloustieteen laitokselle ja lausahti ”On se kummallista. Ruotsilla ja Suomella on samanlainen analyysi euroon liittymisestä. Ruotsi ei ota euroa, vaan pitää kruununsa. Suomi menee euroon ja luopuu markasta.” Heräikin kysymys, millä perusteilla Suomi teki eri päätöksen kuin Ruotsi. Ja ketkä olivat pääarkkitehdit? Jälkimmäiseen kysymykseen lienee oikea vastaus: Pääministeri Paavo Lipponen ja valtiovarainministeri Sauli Niinistö olivat kättilöinä. Korjatkaa, jos minulla on väärä mielikuva. Mihin heidän päätöksensä perustui, onkin visaisempi kysymys. Entinen pääministeri Lipponen aina hoki ”Pitää olla ytimessä” ja ”Pitää olla pöydissä, joissa päätökset tehdään”. Että näin. Sanonnat eivät anna mitään viitettä, mitkä olivat taloudelliset perustelut. Pitäisi saada ensikäden tietoa niiltä, jotka veivät Suomen euroon, jotta Suomen taloushistoria saataisiin täydellisemmäksi. Kyse ei ole jälkiviisauksesta, vaan todellisista historiallisista tapahtumista. Mihin taloustieteen teorioihin ja selvityksiin ratkaisu perustui?

TALOUDEN SOPEUTUMINEN ULKOISIIN SOKKEIHIN OLI MARKKA-AIKANA ERILAINEN KUIN SE ON NYT EUROAIKANA.

On parasta ottaa lähtökohdaksi kansantuotteen/kansantulon aikasarja. Alla olevassa kuviossa on reaalitytön (tulo, josta on poistettu hintojen nousu), kehitys vuodesta 1860 lähtien, jolloin Suomen markka luotiin.

Markka-aika on varjostettu sinitaivaalla, jossa on pilviä. Markka-aikana on ollut mitä erilaisempia häiriöitä, jolloin reaalin tulo on eronnut trendistään, joka kuvaa tuottavuutta (kuinka paljon saisimme tuloa, kun vallitsee täystyöllisyys). Se on kuvattu punaisella katkoviivalla. Kuitenkin toteutunut reaalin tulo, jota kuvaa sininen jatkuva viiva, on aina palannut trendille. Suomea koetteli 1990 ulkoisista tekijöistä johtuva sokki. Jouduimme siihen asti historiamme syvimpään lamaan. Mitä tapahtui? Suomen talous ponnahti ylös takaisin trendille kuin upoksissa ollut samppanjapullon korkki. Sen takasi talouden joustot:

- Korke laski, vaikka se oli alussa kaksinumeroinen luku.
- Palkkojen nousuvauhti tyssäsi.
- Markka heikkeni eli devalvoitui. Devalvaatio oli noin 30 %:n luokkaa.

Näiden joustojen johdosta kilpailukyky parani ja vienti nousu rakettimaisesti, jolloin talous elpyi. Tapahtuma noudatti makrotaloustieteen oppikirjojen kelluvien valuuttakurssien malleja.

Euroaika on varjostettu keltaisella. Euroaikanakin Suomea kohtasi massiivinen ulkoinen sokki. Talous syöksyi syvempään lamaan kuin 1990-luvulla. Ja sinne me olemme jääneetkin. Talous on ollut kuin vuoristorata. On nousuja ja laskuja, mutta trendiä kohti ei ole menty. On ollut lyhyitä aikoja, jolloin tulo on kasvanut, mutta liian vähän. Katsokaa, mikä ero on trendin ja toteutuneen tulon välillä. Se on koko ajan revennyt yhä suuremmaksi. Teoria ja käytäntö osoittavat, että mitä suurempi trendin (punainen katkoviiva) ja toteutuneen tulon (sininen jatkuva viiva) välinen ero on sitä suurempi pitäisi toteutuneen tulon kasvun olla. Ero on nyt jotakin 30 000 000 000 euron luokkaa. Vertailukohdan saa budjetista, joka on noin 50 000 000 000 euroa. Kasvun pitäisi nyt olla jossakin 6 % - 8 % luokkaa, kun on vaivaiset pari prosenttia. Shakespeare mukaillen ”Suomen maassa on jotakin mätää.”

SYYT SUOMEN TALOUSHISTORIAN SYVIMPÄÄN LAMAAN LÖYTYVÄT EUROSTA JA TYÖMARKKINOISTA.

Ensimmäinen syy huonoon tilaan on euro. Euro on Suomen kannalta katsottuna kiinteä valuuttakurssi. Tällöin Suomen huono taloudellinen tilanne ei johda euron heikkenemiseen, joka pelastaisi maan. Toisin sanoen Suomi ei

voi devalvoida euroa. Euron ja muiden valuuttojen kurssi riippuu suurelta osin Saksan taloudesta, joka on vahvassa iskussa.

Markka pitäisi saada takaisin. Se ei kuitenkaan ole kovin yksinkertainen toimenpide. Jos Suomi yksipuolisesti irrottautuisi eurosta, joutuisimme paarialuokkaan. Meidät sysättäisiin sivuraiteille joka asiassa. Ja muitakin kapuloita, joihin minun mielikuvitukseni ei riitä, lykättäisiin Suomen talouden rattaisiin. Tämä sen vuoksi, että Suomen ero eurosta olisi arvovaltatappio erityisesti Ranskalle. Hehän euron kehittivät suiteakseen yhdentyneen Saksan. Toisin sanoen euro on poliittinen valuutta, jolla on hyvin vähän tekemistä talouden ja talousteorioiden kanssa. Pitää odottaa, kunnes paineet euroalueella kasvavat ylipääsemättömiksi. Kai olette huomanneet, että euroalueen korko on nollan pinnassa ja Euroopan keskuspankki on pumpannut massiivisia määriä euroja pankkijärjestelmää ja yrityksille, jotta talous ei romahtaisi. Heiltä vaan on jäänyt ottamatta huomioon kuuluisa rahapolitiikan sääntö: ”Voit viedä hevosen lähteelle, mutta et voi pakottaa sitä juomaan.” Toisin sanoen yrityksiä ei voi pakottaa ottamaan lainaa ja investoimaan, koska yrityksissä tehdään TALOUDELLISIA laskelmia.

Toinen tekijä on työmarkkinoiden joustamattomuus ja palkkapolitiikka. Kauppaa käyvä sektori (teollisuus) joutuu myymään ja ostamaan maailmanmarkkinahinnoilla. Sääntö, jota ei voi murtaa on: ”Hintojen nousu on palkkojen nousu miinus tuottavuuden nousu.” Hinnat tulevat ulkoa ja tuottavuuden nousu ei käskien onnistu, koska se riippuu tieto - taito tasosta ja oppiminen on hidasta. Tällöin palkkojen pitää sopeutua säännön mukaan.

Puhutaan saavutetuista eduista, yleissitovuudesta ja muista tavoitteista, jotka ovat politiikkaa ja eivät ota huomioon talouden rajoitteita. Talous rankaisee ankarasti, jos sääntöjä rikotaan. Esimerkiksi työttömyys nousee. Usein vedotaan ulkomaiden kehitykseen. Odotetaan, että Saksa ja muut nousevat ja vetävät Suomenkin nousuun. Siinähan odotatte tumput suorina ja Suomi pysyy syvässä lamassa. Katsokaa kuviota ja verratkaa euroaikaan markka-aikaan. Ammattiyhdistysliikettä ei sitoutettu euroajan vaatimaan palkkapolitiikkaan. Ja mitenkähän sekin olisi ollut tehtävissä?

TALOUSHISTORIAA VARTEN PITÄÄ SAADA SELVILLE, MILLÄ PERUSTEILLA SUOMI VIETIIN EUROON.

Suomea ajoivat euroon etenkin suuret vientiyritykset, vaikka osa käykin kauppaa muulla kuin eurolla. Vedottiin devalvaation välttämiseen. Suomen markkahan oli devalvoitu noin 10 vuoden välein ja tiuhempaan. Devalvaatiota pidettiin häpeällisenä toimenä. Minusta se oli vain tekninen toimenpide, jolla korjattiin epäonnistunut palkkapolitiikka, joka puolestaan johtui suurelta osin yleispolitiikasta. Nyt ei ole mahdollisuus devalvoida ja jälki on sen mukainen. Ei ihme, että politiikassa kuohuu, kun kansalaiset ovat tyytymättömiä. Ei tule lisää liksaa niin paljon kuin olisi mahdollista saada. Katsokaa kuviota.

Yritykset halusivat välttyä valuuttakurssiriskiltä. Mutta siltähän oli välttytty markka-aikana niin sanotuilla termiinisopimuksilla. Pankit takasivat tietyn valuuttakurssin tulevaisuudessa korvausta vastaan. Ellei muistini pahasti petä, Suomen Pankin tutkija esitti haastattelussa laskelmia, joiden mukaan suojustamisen hinta ei ollut hänen mielestään suuri. En muista nimeä, mutta ehkäpä haastattelu löytyy YLE:n arkistosta.

Ihan sen vuoksi, että Suomen taloushistoria tulee oikein kirjoitettua, pääarkkitehtien -entisen pääministerin Paavo Lipposen ja entisen valtiovarainministerin Sauli Niinistön- tulisikin antaa selitys, millä taloudellisilla perusteilla, muilla kuin pöydissä ja ytimestä istumalla, Suomi vietiin euroon. Ja mitä selvityksiä tehtiin Suomen Pankissa ja Valtiovarainministeriössä? Selitystä odotellessa menenkin tästä keskipäiväoluelle paikallispubiin kuuntelemaan ihmisten huolia.

Vilho Mäkelä